

A HÍD

Áll a híd. Alatta lomhán, súlyosan uszályok úsznak, mint hosszú, szürke gémek. Hajó dudál nyújtottan és valami hontalan szomorúsággal suhog a szél. A hajóduda elbődül másodszor is, a hang a levegőben összeverődik a sirályok szemtelen staccato-jával, a madarak panaszosan kárának és merész röptükben violin-kulcsokat rajzolnak a nedves levegőre. A világ jószagú, meleg; minden párák szagokkal terhes. A Dunaparton állunk, tar fák között bujkál a szél, valahol kigyullad az első ablakszem fénye s előttünk csipkésen, finoman, mint valami kecses költemény, áll a híd.

A Lánchíd.

1821. A Belvároson lomha ökrösszeke kocog végig. A nőkön krinolin, a férfiakon kürtőkalap. Alacsony házak a földre huppadva. Rézveretű apró lejárók kocsmák mélyébe vezetnek, ahol még a pint járja meg az akó. A Duna lassan, súlyosan hömpölyög, áradó tavaszi vize néhol becsúszkál partmenti házak pincéibe és bekukucskál tavaszi kertek pagonyjai közé. Fialat férfi áll a pesti oldalon s kezével napellenzőt csinálva a budai kompot kémleli. Fancos fekete csizmában áll, szürke mentében. Éles arca alatt esarnyakkendő pajos bodorai. Fején sötét kürtőkalap. Végig a Dunán állandó híd nincs sehol. Buda és Pest között negyvenkét hajóból áll a fahíd. A komp háromszor-négyezer napjában közlekedik. Széchenyi felszáll, áll a fatákolmány súlyos talpazatán; a levegőben tavaszi izek kergetőznek, a nap az első meleget bontja ki Valami szívénüti. Amint később megírta, ezen a tavaszi napon „*élenk óhajátása támadt*“, hogy Pest-Budán állandó híd kösse össze. Ezen a tavaszi illatokkal terhes, jószagú napon született meg a Lánchíd.

Állandó híd, amelyen a nemes is hidvámot fizet! A budai kancellária egyik magasrangú tisztviselője mérgeesen méltatlankodik: „*Inkább Paks-ra gyaloglok átkelni a Dunán, mintsem magyar nemes létemre híd vámat fizessek.*“ Egyik főrendünk fanyalgva kérde: „*Minék itt híd arra a rövid időre?*“ Tudniillik, míg ő életben lesz, ugyanis már nagyon öreg. A tervet szét akarja feszíteni a tunyaság, a hitetlenkedés, a cselekvésre való restség. Nem írok, nem olvasok, én magyar nemes vagyok.. „*A jég és víz sebje amúgyis elsodorná a pilléreket.*“ Tessék elképzelni: Pálffy Fidélf gróf, Magyarország fő-kancellárja kijelenti: „*Nem kell híd.*“ Miért? Megvoltunk nélküle, megleszünk ezentúl is. Ott áll egymagában, a haladás pirosuló feszítő erejével egy férfi. Széchenyi. S körülötte egy ország tunyán, sután, harcolva és acsarkodva minden ellen, ami új. Mikor végre a törvényhozás meghátrálni kénytelen a nép akarata előtt, feláll egy főrend, Cziráky gróf. „*Ez a nap — sutogja reszketéstől átszótt hangon a törvényhozók előtt — a magyar alkotmány temetése napja.*“ Így fogadta a feudális-jobbágnak Magyarország felső rétege Közép-Európa egyik legszebb, mert legmerészebb újítását.

S most itt az este párájában, az új híd előtt állva, feltolul az emlékezetbe a történelem: Széchenyi megállapodik William Tierney Clark mérnökkel... W.T. Clark tervezi a hidat, egyik névrokona, Adam Clark

végzi a munka oroszánrészt. A nyugatit Eiffel építette, a Margithidat egy batignollesi francia társaság, a Lánchidat skót mérnök és magyar, lengyel, olasz, osztrák, szlovák munkások. Egy évszázad előtt az első cölöpöket 1839 szeptember 21-én verték le és tíz év alatt készült el a híd. A népköztársaságban magyar munkások és magyar mérnökök építették fel az új Lánchidat. Az építés ideje tíz esztendő hegyett alig két év volt.

A Dunán Buda s Pest között az első állandó hidat Korvin Mátyás akarta veretni. Piszkei vörös márványból készült hidat akart emelni. A második hidat a török verte, hajóhidat, 1526-ban. Harmadszor osztrák császári utasok állítottak fahidat 1767-ben. Mielőtt a Lánchíd felépült volna, négy alkalmi átkelőhely volt Magyarországon: Pozsonyban, Komáromban, Esztergomban és Újvidéken. A nemzetközi nagytőke megneszelte a nagy kereseti lehetőségeket; Sina György báró bécsi bankár részvénytőbbségével részvénytársaság alakult, amely pénzt adott a hidépítéshez s cserében „csak“ kilencvenhét esztendőre kérte a hidvámot. Mégpedig minden gyalogos után egy krajcárt, minden teherrel haladó gyalogos után két krajcárt, minden üres szekér után nyolc krajcárt, hat marháért vontatott üres szekér után 1 forint harminc krajcárt... Nem fizettek rá: a magyar kormány 1870-ben

14 millió aranykoronával megváltja a vámszedést s az októberi forradalom kellett elkövetkezzék ahhoz, hogy eltöröljék a Lánchíd hidvámját.

Különös balsorsa az életnek: Széchenyi, akinek elméjében a híd terve megszületett, soha sem mehetett keresztül a hídon. Már majdnem állt a híd, mikor Clark Ádám nyomán Széchenyi a pallókra lépett. Vissza akarták tartani, de nem engedett; ekkor húzták fel az utolsó láncszemet. A lánc leszakadt, ereje a vízbe sodorta Széchenyit és átvágta a híd alatti álló uszályokat. 1848 augusztusában feljegyzí naplójába: „*En soha sem megyek keresztül rajta.*“ Néhány nap múlva a döblingi ideggyógyintézetbe viszik. S elsőnek Haynau, a brescial híana lépked át a hídon.

Már Pesten, Döbling előtt látomásokat gyötörték: „*Mint rom fog itt állani...*“ a híd. Döblingi orvosa írta meg, hogy gyötrelmekkel viaskodott, szüntelen látni vélte a híd pusztulását, párnáját gyűrte keservében. „*Vége, vége a hídnak...*“ — kiáltotta többször. „*A Dunába zuhan...*“ Mindezt sok évtizeddel azelőtt mondta, hogy egy januári napon, 1945-ben egy német katona meggyújtotta az ekrazitos huzalt.

A sirályok belerikoltanak az emlékezésbe. Esteledik. Szívünkben az öröm csöndes tiktakjával, felettünk a felszakadt felhők ölében kigyulladt esti csillagokkal bezárjuk az emlékezt. (r. p.)

A Lánchíd felavatásának ünnepe

November huszadikán avatják fel ünnepélyes keretek között a hároméves terv egyik legnagyszerűbb alkotását: az újjáépült Lánchidat.

A megnyitó ünnepség 20-án, délelőtti 10 órakor lesz a Lánchíd pesti hídfőjénél, a Roosevelten.

Az ünnepség a Köztársasági Indulóval kezdődik, majd Fa György a Lánchíd dolgozóinak nevében üdvözlí az avatás résztvevőit.

Palotás László, kiváló munkás, az építkezés vezetője, ismerteti a hidépítés történetét.

A hidavatás ünnepi szónoka Bebrits Lajos közlekedésügyi miniszter.

A főváros lakossága nevében Pongrácz Kálmán polgármester veszi át a hidat. Az ünnepség az Internacionále elnéklésével ér véget. Ezután Bebrits Lajos miniszter átvágja a pillílérek közt kifeszített szalagot és átadja a forgalomnak.